

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

BK-VII.0520.198.2024
Warszawa, 22 października 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 3728 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana pośta Marka Matuszewskiego w sprawie *egzekucji zobowiązań alimentacyjnych*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1

Wskazać należy, że w 2023 roku w 40 655 sprawach o alimenty i zmianę alimentów (poza alimentami orzeczonymi w trakcie rozwodu) zapadły prawomocne orzeczenia. W ramach powyższej liczby wyszczególnić można 36 133 sprawy o alimenty na rzecz dzieci oraz o zmianę alimentów rzecz na dzieci, 308 spraw o alimenty na rzecz rodziców, 317 spraw o alimenty na rzecz małżonka, 50 spraw na zaspokojenie potrzeb rodziny (małżonków i ich dzieci), a także 689 spraw o ustalenie ojcostwa oraz 3168 spraw z powództwa innych osób.

łącną wysokość alimentów zasądzonych w 2023 roku w powyższych sprawach przedstawiają poniższe dane:

- 39 751 872 zł – ogółem;
- 35 414 658 zł – na rzecz dzieci;
- 240 738 zł – na rzecz rodziców;
- 299 559 zł – na rzecz małżonka;
- 66 125 zł – na zaspokojenie potrzeb rodziny;
- 527 754 zł – w sprawach o ustalenie ojcostwa;
- 3 203 038 zł – w sprawach z powództwa innych osób.

Średnia wysokość alimentów zasądzona w ww. sprawach w 2023 roku wyniosła:

- 977,5 zł – ogółem;
- 980,1 zł – na rzecz dzieci;
- 781,6 zł – na rzecz rodziców;
- 945 zł – na rzecz małżonka;
- 1 322,5 zł – na zaspokojenie potrzeb rodziny;

- 766 zł – przy ustaleniu ojcostwa;
- 1 011,1 zł – w sprawach z powództwa innych osób.

W zakresie liczby spraw dotyczących alimentów zasądzonych w postępowaniach rozwodowych liczba spraw w 2023 roku wyniosła 28 488. W 27 274 sprawach zasądzono alimenty na dzieci, w 960 sprawach zasądzono alimenty na rzecz małżonka, a w 254 sprawach zasądzono alimenty na zaspokojenie potrzeb rodziny (małżonków i ich dzieci).

Łączna wysokość alimentów prawomocnie zasądzona w postępowaniach rozwodowych w 2023 roku kształtuje się następująco:

- 38 902 589 zł – ogółem;
- 36 813 218 zł – na rzecz dzieci;
- 1 284 223 zł – na rzecz małżonka;
- 805 149 zł – na zaspokojenie potrzeb rodziny.

Średnia wysokość zasądzonych alimentów zasądzonych w sprawach rozwodowych w 2023 roku wynosi:

- 1 365,6 zł – ogółem;
- 1 349,8 zł – na rzecz dzieci;
- 1 337,7 zł – na rzecz małżonka;
- 3 169,9 zł – na zaspokojenie potrzeb rodziny.

Ponadto dane obrazujące wpływ spraw egzekucyjnych – alimentacyjnych oraz liczbę załatwionych spraw w 2023 roku, w tym przez wyegzekwowanie świadczenia, zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Rodzaje spraw egzekucyjnych		Wpływ	Załatwiono	
			ogółem	w tym poprzez wyegzekwowanie świadczenia
2023 r.				
Alimentacyjne		44 076	47 760	10 522
w tym sprawy, w których egzekwowane kwoty są przeznaczone na poczet należności z tytułu	świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego wypłacanych osobie na podst. ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	10 394	13 314	2 667
	zaliczek alimentacyjnych wypłacanych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej	872	5 440	1 637

	należności likwidatora Funduszu Alimentacyjnego powstałe z tytułu świadczeń alimentacyjnych wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym	1 160	7 474	2 565
--	---	-------	-------	-------

Ad 2

Obowiązek alimentacyjny jest świadczeniem osobistym rodziców dziecka, a zasady ustalania jego wysokości zostały precyzyjnie określone w polskim ustawodawstwie.

Na etapie sporu obowiązek ten z reguły przyjmuje wymiar finansowy ze strony tego z rodziców, który nie sprawuje bezpośredniej pieczy nad dzieckiem. Zakres świadczenia alimentacyjnego, jak wskazuje art. 135 § 1 k.r.o., zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Przepis ten pozwala sądowi na pewną elastyczność, która sprzyja uwzględnieniu wielu czynników mających wpływ na zakres obowiązku alimentacyjnego, leżących czy to po stronie uprawnionego, czy zobowiązanego.

Ocena zakresu świadczeń alimentacyjnych należy do sądu orzekającego w danej sprawie. Obecne regulacje prawne nie zabraniają ustalania wysokości świadczenia alimentacyjnego w formie procentowej od np. minimalnego wynagrodzenia, czy wynagrodzenia zobowiązanego. Jeżeli powództwo obejmowało będzie takie żądanie, a sąd uzna je za celowe, to nie ma przeszkody aby w takiej formie zostało one ujęte w orzeczeniu.

Praktyka sądowa w obecnej chwili przyjęła określanie świadczenia w formie kwotowej, co wydaje się uzasadnione z uwagi na ewentualne późniejszą egzekucję tego świadczenia. W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości nie jest więc celowe wprowadzanie regulacji obligujących do ustalania świadczenia alimentacyjnego w formie procentu od minimalnego wynagrodzenia. Obecna formuła jest elastyczna co pozwala na dostosowanie orzeczeń do różnorodnych stanów faktycznych i żądań stron.

Ministerstwo Sprawiedliwości rozważa jednak wprowadzenie alternatywnego dla obecnego sytemu sposób określania świadczenia alimentacyjnego. Zakłada się, że funkcjonowałby on obok sytemu istniejącego obecnie. System ten, roboczo nazwany „alimenty natychmiastowe”, ma sprzyjać szybkiemu uzyskaniu orzeczenia sądu. Jednocześnie wciąż byłoby to świadczenie alimentacyjne – ale dochodzone w odrębnym trybie. Zaletą tej instytucji jest jej prostota i przewidywalność co do szybkiego uzyskania orzeczenia w przedmiocie alimentów oraz ich wysokości.

W tym projektowanym systemie wysokość świadczeń miałyby być uzależniona od minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r., poz. 2207) oraz od liczby dzieci pochodzących od tych samych rodziców. Na podstawie stawki procentowej, w zależności od liczby uprawnionych dzieci oraz minimalnego wynagrodzenia, ustalana byłaby kwota natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych,

przy czym stawka procentowa przy jednym dziecku wynosiłaby 21% minimalnego wynagrodzenia, przy dwojgu dzieci – 19% minimalnego wynagrodzenia, przy trojgu dzieci – 17% minimalnego wynagrodzenia, przy czworgu dzieci – 15% minimalnego wynagrodzenia, a przy pięciorgu oraz większej liczbie dzieci – 13% minimalnego wynagrodzenia.

Wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych miałyby być corocznie waloryzowana według aktualnej wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Następowaloby to z mocy prawa, o czym strony miałyby być pouczane przez sąd. W przypadku podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę, podwyższeniu uległaby także wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych przyznanych nakazem zapłaty. Nie wymagałoby to wydania orzeczenia przez sąd, w tym w szczególności nie wymagałoby zmiany nakazu zapłaty. Informacja o aktualnej, obowiązującej w danym roku wysokości natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego byłaby zamieszczana na stronach internetowych sądów.

Mając na względzie coroczny wzrost wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę można zakładać stały wzrost natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych. W przypadku znacznego wzrostu kosztów utrzymania uprawnionego do alimentów (np. choroba, wyższe koszty edukacji) istniałaby możliwość wniesienia zwykłego powództwa opartego o kryteria zawarte w art. 138 k.r.o.

Zaletą projektowanej koncepcji jest szybkość uzyskania orzeczenia sądowego w przedmiocie alimentów w postaci nakazu zapłaty. Wnoszący pozew nie byłby jednocześnie zobowiązany do wskazywania wartości przedmiotu sporu, gdyż ustalona z urzędu wysokość należnych alimentów byłaby zawsze wiadoma, a zależna jedynie od liczby uprawnionych. Uproszczenie postępowania polegałoby również na ograniczeniu liczby dowodów, przy jednoczesnym położeniu nacisku na oświadczenia strony powodowej – dowodem niezbędnym będzie jedynie odpis aktu urodzenia dziecka. Nadto pozew w tym postępowaniu byłby składany obligatoryjnie na urzędowym formularzu, co powinno się przyczynić do uproszczenia procesu jego sporządzania przez stronę.

Na marginesie pragnę poinformować, że w Ministerstwie Sprawiedliwości podjęte zostały prace mające na celu wypracowanie tabeli alimentacyjnej, która stanowić ma narzędzie dla sądów i stron w sprawach o ustalenie wysokości świadczenia alimentacyjnego. Założeniem jest wskazanie w oparciu o dochód zobowiązanego oraz wiek uprawnionego uśrednionej wysokości takiego świadczenia. Ewentualne odstępstwa od tej wartości podlegałyby ocenie sądu, który zważy ich zasadność i przesądzi o ostatecznej wysokości alimentów.

Ad 3

Ustawodawca uregulował również zasady zmiany wysokości świadczenia alimentacyjnego. Zgodnie z art. 138 k.r.o. w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego. Przez pojęcie „stosunków” należy rozumieć okoliczności istotne z punktu widzenia ustawowych przesłanek obowiązku

alimentacyjnego i jego zakresu, czyli zmianę potrzeb uprawnionego do alimentów oraz możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

Należy podkreślić, że zmieniające się warunki ekonomiczne wpływają na sytuację zarówno uprawnionego, jak i zobowiązanego. Zwiększeniu lub zmniejszeniu mogą ulec potrzeby dziecka, ale również możliwości zarobkowe zobowiązanego. Zakres tych zmian jest każdorazowo poddawany szczegółowej ocenie sądu, który na podstawie zgromadzonych dowodów podejmuje decyzję o zmianie zakresu świadczenia alimentacyjnego. Sąd w trakcie postępowania ma zapewnić obiektywną ocenę sytuacji stron w zakresie ich potrzeb i możliwości oraz wydać orzeczenie w oparciu o poczynione ustalenia.

Przedstawiony w odpowiedzi na drugie z zadanych pytań alternatywny sposób zasądzania alimentów, przewiduje automatyczną waloryzację świadczenia, która miałaby być uzależniona od wysokości minimalnego wynagrodzenia. Niewątpliwie automatyczna waloryzacja świadczenia alimentacyjnego przyczyniłaby się do ograniczenia liczby spraw rozpoznawanych w wydziałach rodzinnych i należy w tym zakresie poszukiwać nowych rozwiązań. Jak już wskazano jednym z nich są „alimenty natychmiastowe”. Jednocześnie sądy nie są ograniczone w orzekaniu świadczeń w formie procentów od wynagrodzenia zobowiązanego, czy jakiegokolwiek innej wartości określającej poziom wynagrodzeń w kraju. Aby jednak sąd mógł to zrobić strona powodowa musi takie żądanie zawrzeć w pozwie.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/